

GIÁ BÁN	
ĐÔNG-PHÁP - NGOẠI - QUỐC	
Một năm	2500
Sáu tháng	1400
Ba tháng	750

Mua báo phải trả tiền trước.
Thư và monét gửi cho
M. TRAN-DINH-PIEN. - At
đang quảng cáo riêng,
xin thương - ngh) trước

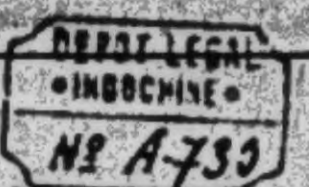
TIENG-DAN

Chủ nhiệm kiêm Chủ bút
HUYNH THUC-KHANG
Quản lý
TRAN-DINH-PIEN

La Voix du Peuple
Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

BIG-QUAN
Số 130, đường Đông-bà, Huế
Hộp thư số 81
Giấy phép số 63
Giấy phép số TIENGDAN - Huế

Muốn cho tình
trạng đời khác thì
phải thay đổi
chính sách.

Bá quyền của Nhật-bản với thế lực Liệt-cường ở Viễn-Đông

(CHÁNH-KIỆN CỦA CỤ PHAN-BỘI-CHÂU SE
THẦY NGHIỆM CHĂNG?)

Người Nhật xâm đoạt lãnh thổ nước Tàu, một mục đích rõ rệt; quyền lợi quân sự của liệt cường ở Viễn-Đông có chi luỵ lung lay, nước nào cũng đương mắt mà nhìn: dư luận thế giới, không ngày nào không sôi nổi, nào là lo sợ cho cuộc hòa bình ở Viễn Đông.

Đó là hiện tình cuộc cờ ở phương Đông ngày nay, mà cũng là lớp tuồng vở diễn cho trường hợp rắc rối sau này, chưa biết ngày nào là ngày kết liễu; mà có kết liễu, cũng chỉ là tạm thời như câu chuyện « Hiệp định ở Thượng-bãi », chẳng ăn thua vào đâu.

Cái cuộc bất liên ấy (不連) nghĩa là lời thề kéo dài không rời) nhắc cho ký giả không sao quên được mấy lời dự đoán trong bản « Pháp-Việt Đê-huê chánh kiến thơ » của cụ Phan Sào-Nam.

Vi sao mà nhắc đến?

Vi xử Đông-dương là có quan hệ với cái cuộc bất liên ấy. Cuối cuộc Âu chiến năm 1917, lúc còn ở bên Tàu, cụ có phát biểu một bài chánh kiến tên là « Pháp-Việt Đê-huê chánh kiến thơ ». Bài ấy năm 1925-1926 các báo ta có lục đăng (Bảo-Nam-phong số 104 có đăng nguyên Hán-văn) không phải thuật đất.

« Nhật-bản cũng là một nhà sản rất lành lẹ; đương lúc liệt cường mới nhúng tay vào đất Trung-hoa thì Nhật liền cướp Đài-loan Nam-Mãn, nay thì Phúc-kiến Sơn-dông cũng nhét luôn vào đây rồi. Trận Âu chiến mới khởi đầu chưa bao lâu ngày thì bao nhiêu lãnh thổ của Đức như Thanh-đảo... đã thấy là cơ « Mặt trời » phải phơ của ông chủ mới. Từ mặt ước Trung Nhật vừa ký, thì miền

CÙNG ĐỌC-GIÁ TIENG-DAN

Ở NGOẠI-QUỐC
* Đầu tháng October 1932 này, có nghị-định Chính-phủ làng làng Ban-chính thì là báo chí gửi đi ngoại quốc đều có tăng giá lên cả. Vâng báo gửi ra ngoại- quốc, bản báo không thể giữ theo giá cũ được. Kể từ ngày 1-10-1932 về sau, xin định giá báo lại như sau này:
Một năm... 2500 (trước 2000)
Sáu tháng... 1400 (trước 1000)
Ba tháng... 750 (trước 500)
Còn ở Đông-pháp thì y như giá cũ.
Vâng các độc-giá ở ngoại- quốc xin chú ý cho.

biết lộ Bắc Mãn là cái nhà ăn liếc của người Nga, đã thấy khách mới (người lùn) cùng ngồi đánh chén...
Trong bài lại vạch rõ cái thâm tâm của người Nhật ngầm ngầm mưu đồ chiếm bá quyền ở Á-châu:
« Muốn chiếm bá quyền Á-châu, tất trước phải trừ thế lực của liệt cường ở Trung-hoa; mà muốn trừ thế lực liệt cường thì phải trừ thế lực Trung-hoa mà có nơi nào làm căn cứ cho liệt cường, người Nhật vẫn bằm bằm chực nuốt để làm cho đạt cái mục đích đã làm ấy. Đông-dương là một xứ liếp cánh với Trung-hoa, sẽ không tránh khỏi cái hiểm tượng nói trên; mà toan dự phòng cái hiểm tượng kia, không phương gì hơn là Pháp-Việt Đê-Huê... » (Ai muốn biết rõ toàn bài đại luận, xin xem nguyên văn, đây chỉ thuật đại ý vài phần trong 10 phần thôi).

Bài ấy phát biểu năm 1917, mà đến năm 1925 xử ta mới thấy công bố. (Trước kia đồng như không lọt vào trong xứ, mà có nữa cũng xem như là thơ bí mật). Lúc mới công bố, nói ngay mịch lòng — người mình phải nhiều con mắt ngó không khỏi trước mũi, nên chỉ n. o nước xem cái bia, cái tên, mà ít ai xét đến nội dung bài ấy là thế nào (khoảng ấy có người bán sách ấy được môn lợi to). Có kẻ lại mượn cái huy hiệu « Pháp-Việt Đê-huê » mà chạy ra đường khác. Đều như cuộc thế Viễn-Đông cũng tình hình Đông-dương mà trong bài đại luận ấy đã chỉ vạch thì không dễ ý đến; có kẻ lại cho là nói ngông, có kẻ lại liệt cường lại chĩa kiếm với bọn người lùn ở 3 hòn đảo con con kia sao? Thế mà ai để những lời dự đoán đó nay đã lần lượt hiện ra sự thực, hiện ra một cách rất rõ rệt trước tai mắt công chúng.

Kia, Mãn-châu không phải nơi quyền lợi quân sự, môn lợi khai phóng chung cả liệt cường sao? mà chun ngay sát của người Nhật, chạy ngang lướt dọc, như vào xứ đất hoang không chủ? Thượng-Hải không phải là cái ổ của liệt cường ở phương Đông sao? mà thấy quân lực quân của người Nhật, đang làm nơi căn cứ, liếng sáng vang trời, quâ bom ném đất, các nước vẫn ngồi yên

không tay mà nhìn? Đó là chưa kể tới cái nước Mãn-châu ngày nay là lãnh thổ một nước có chun trong điều ước chun nước, mà nay đã đổi sang làm nước Triều-liên thứ hai cho người Nhật kia...
Nhật-bản mà chiếm lãnh Mãn-châu rồi, thì cái sức giàu mạnh sẽ phát triển xấp hai lên, mà cái ghế chủ nhân ông bên Viễn-Đông này, trong đám khách kia chưa chắc có ai đã tránh nổi. Như vậy thì trong bài chánh kiến trên nói rằng: cái trưng chứng rõ ràng là giường nào! Bá quyền Nhật-bản một ngày một lan rộng, thì thế lực liệt cường ở Trung-hoa phải động đậy, mà xử Đông-dương ta không sao tranh khỏi ngọn sóng Thái-bình-dương kia sẽ ngập đến. Ai là người thấy rộng lo xa, cả và người Nam và người Pháp, ở xử này há không nên ôn lại những lời Trung cáo trong bài chánh kiến ấy mà lo cách phòng nhân hay sao?
Ký giả lược thuật mấy lời trong bài chánh kiến mà nói thêm một lời:
Chánh sách « Pháp-Việt Đê-huê » xuất hiện ở xử ta trên 10 năm nay mà hiệu quả thế nào, công chúng đã thấy. Vậy đối với cái hiểm tượng Đông-dương sau này, người Pháp và người Nam ai có phương pháp gì hơn thì chưa rõ, bằng như ai đã nhận chánh sách ấy là phương pháp độc như thể dự phòng cái hiểm tượng kia, thì phải thực hành cách để bù chân chính thế nào kia. Trái lại, theo cái lối « đê huê » lâu nay, thì sau 10 năm nữa trông lại ngày nay, e cũng như ngày nay trông lại 10 năm về trước. Cuộc đời đã thay đổi nhiều, nhà đương cuộc nên lưu ý.
Minh-Viên

CHUYÊN ĐỜI

Một buổi xem hát bội

Ta xem cáo tuồng hát bội như Phong-thần... thường thấy chuyện du-học. Du-học đây không phải là như tây du học, hoặc như Nhật, như Mỹ chỉ đâu. Du học đây là « như Đổng lai tiên cảnh du học ». Không biết có phải thật họ đã tìm ra cái đường lên Đổng lai tiên cảnh hay không, hay là có ai làm hướng đạo cũng không rõ, và cũng không biết đi học Đổng lai hồi đó có tốn kém như các cậu như Tây du học ngày nay không, chỉ thấy cũng có một số rất ít người được cái phước thọ giáo ở các trường huyền bí ấy. Một điều khác với các du học sinh ta ngày n-ay, là các du học sinh đặc biệt ấy, và như là các bạn gái, đến khi về thì người nào người nấy cũng được mạnh khỏe, và xinh đẹp thêm, chứ không phải bị bất hiệp thủy hỏa như người đi Tây mà hóa ho lao, hoặc qua bên đầm nguyệt sa hoa mà đến phải mắc bệnh phong tình bao giờ. Còn nói về cái kết quả của sự học tiên thì thấy ai đi về cũng thành tài cả, và cái tài của họ có đạo dụng chứ không phải chỉ chăm học mà ba cái chữ rơm và các thuyết trống mà để làm văn đàn. Như là về cáo việc binh thì đi trận thì họ tinh thông rất nhiều. Họ còn thêm cái thuật thăng thiên độn địa biến hóa như thần làm cho khi ra trận mạc không ai chống cự nổi.
Nhưng có một điều ta trách cho các cô học tiên là khi về được trên đường thì họ lo chuây nhàn duyên trước cái đá. Thậm chí như là các cô ở xử lựa khi giao chiến, mà giữa trận tiền mà mở lời trêu ghẹo lưỡng giặc. Trên sân khấu ca trường ta thường thấy một chàng kép mặt đỏ đường giao chiến với một nữ tướng, bỗng chốc vị nữ tướng có cương ngựa, bảo đánh chiến, rồi xây mũi miệng chồm chồm cười mà nói với kháng quân: « Kia! kia! oon người đẹp đó làm sao! » hoặc nói thêm: « Á, á! là nhớ lại rồi! và chàng (?) thấy ta có đạo rắng ta cũng người này... » Thế là xong chuyện đánh giặc! Cái chuyện nhân duyên mà đem nói giữa chiến trường ngó nó cũng hơi chướng mắt, nhưng nghĩ cho chí lý cáo cô chỉ kén chọn cái tài và cái sắc, và phần nhiều cáo cô chỉ làm theo lời dạy của cái bực tôn sư thôi. Đến như các cậu du học của ta ở trong Nam phần nhiều chỉ kén vợ nhiều xu thì còn thua các cô đi học tiên một nước.

Ta hãy nói đến cái học của họ. Các người học tiên hồi đó giỏi thì có giỏi, mà tiếng về tài học tài của họ phần nhiều chỉ dùng về chuyện chiến tranh là chuyện sát hại nhân loại. Họ học họ dùng qui thuật mà chiến thắng thì là một đũa bắt công, chẳng khác đời bây giờ người ta thôn mạc nước họ đã đầu tiên đem hơi ngọt dùng trong trận Âu chiến. Và lại cái tài của họ là ở chỗ ý lại mà ra hết. Bành với ai nữa chứng coi bộ lấy sớ thường không địch nổi và dùng cáo phủ chủ cũng vô hiệu, thì lại cáo cứ đến cáo vì thành mồi! Như vậy cáo khác chỉ ngày nay các tiểu bang mượn hơi của cường quốc mà thôi đâu!
Đó là nhân một buổi xem hát tuồng Chung vô Diêm mà cái mối cảm tưởng của tôi nó đi xa hung dữ vậy. Lại trong tuồng Chung vô Diêm tôi thấy một đũa đáng trách, là một người nữ tướng có danh tiếng như người gái họ Chung cũng chỉ cây thì lựu

VẠN-VĂN

Trung thu vô nguyệt
Nghe nói trăng thu đã nhỏ những,
Trông trăng mà lại ngắm người trăng.
Già vàng thấp thoáng đóa hương quế,
Hây hây lan man giữa bóng hồng.
Người đứng thuyền lan chèo mái mái,
Trời nghiêng chèo đũa gác ngang lưng.
Trăng ơi trăng há bỏ lìa đồng!
Nỡ đi non sông nỗi bất bằng!
Cảm tác
Ngồi đứng ngắm sao người xa ai?
Đông của quanh năm, mặc kệ đời.
Cận cảnh mây rừng vô tráo mắt,
Lên âm êm đềm biệt rặng núi dài.
Anh hùng hảo hiệp rặng núi dài,
Mà quí thân tiên tượng thì sai.
Vô sự chống gì, hơn thán ruyền,
Lưng tuồng bả chên, lữ lữ trai
Thi-Hào
Lợi dụng
Mình cho nung tôi lữ là hay.
Ai thức ai than mặc kệ ai.
717a bán ruộng công với hết nữa,
55 từu vật nghĩa tình thành hai.
Lời nói trau chuốt trau đầu lưỡi,
Mệnh: thơ như cười để khoe tài.
Chớ biết tưởng đời là thế thứ,
Đó đến sân khấu thì ai gọi!
Mịch-Khê

VÌ SAO KHÔNG CÓ THỂ GIÀM BINH - BỊ ĐƯỢC?

Theo báo thống kê của Hội Vạn Quốc thì 62 nước tiêu phí về việc quốc phòng hết 3.479 triệu đô-la trong năm 1925, và 4.128 triệu trong năm 1930. Lúc nay, số ấy sụt bớt, chỉ còn trên dưới 5 triệu. So với trước trận chiến tranh còn cũng nhiều hơn 70%. Lại mỗi năm có trên 50.000 triệu phát hành lưu hành cho cụ chiến sĩ, chiến sĩ bị thương v...
Nhưng số tiêu phí về việc quốc phòng ấy, so với thiệt số thì còn xa lắc xa lơ: ngân sách bộ thương mại, thuộc địa, học chính v... mỗi năm đều trích một số rất lớn về việc quốc phòng, hoặc cách này hoặc cách khác; tính ra cũng có đến 2.000 triệu. Lại không nên để riêng ra những đường xe hỏa, cầu cống; số vô-tuyến-điện mà phần nhiều làm ra vì mục đích chiến tranh. Nhà chuyên môn Đức tính đến trên 90.000 triệu phát hành bỏ vào việc kiến trúc chiến tranh này.
Tờ báo « Annuaire de la Bourse » cho rằng có đến 40.300 triệu mà bỏ vào công nghệ binh khí. Thôi là chỉ

MUỘT CHỨC LẠI BỊ BẮT

Mới đây tại làng Nhuận-Trong, tổng Đông-lương, phủ Anh-Son, các nhà chuyên trách mới bắt ba người là: Lê-văn-Xương, Võ-Minh và Đặng-sĩ-Đội. Xét trong mình Lê văn Xương có một quyền sở có tên gần ba chục người, đều là nông dân cả. Xét ra ba chục người đó là do Lê văn Xương tự ý kê tên ra để, không phải các họ đồng mưu. Vì thế nên Nguyễn Minh và Đặng sĩ-Đội nay đã được tha, chỉ một mình Lê văn Xương còn bị giữ lại ở phủ.
Xương khai rằng mục đích tổ chức ra đoàn thể đó là để cấy trồng làm ăn bởi đời khát này chứ không có ý gì phản đối Chính phủ. Người ta coi Xương trước kia có làm bí thư cho một chi bộ hội kín tại làng anh ta. Có lẽ vì thế mà nay anh ta vẫn bị giam.
H. P.

Nhà Vương - thục - Kỳ bị tịch biên

Hôm 15/9 vừa rồi, các nhà chuyên trách đi tới làng Hoàng Trô, tổng Lâm Thịnh, huyện Nam đản, tịch biên nhà Vương thục Kỳ.
Kỳ chưa có gia đình nên nhà chuyên trách phải đến tịch nhà bố mẹ, và chia lấy phần của Kỳ được cả thảy 3 mẫu hai sào, trị giá 103\$00. Kỳ can án hội kín 9 năm 10, hiện còn bị đày ở Koutum. T. S.
của người mà nổi tiếng. Vì dụ như (cô nàng) đi theo con yêu xuống giếng bị vua Tô tuyên Vương choi ác lập mạng giếng lại, nếu giỏi tài thì cơ việc chun đất mà lên đi, cho ai lại ý thế là Thiên kim Thành nữa mà đời Thổ thần ra dẫn lộ làm chỉ cho học ông Thổ thần già xưa tuổi tác kia chứ!
Tôi tớ quá lờ phờ chỉ tôi đi học tiên được thì tôi sẽ rần rần học một lần rồi thông thông tôi thì thế ra, chứ không cần chịu lụy ai cho một.

GIÀM BINH - BỊ ĐƯỢC?

Chỉ 5% số kỵ, tức trên 2.000 triệu mà. Công 2.000 triệu mà này với những số để kể trên thì ra mỗi năm hết 30.000 triệu mà (216.000 triệu phát hành, bỏ vào việc quốc phòng). Nước Pháp trích hết 60,2% trong ngân sách để cấp bù cho cụ chiến sĩ, trả nợ chiến tranh và sắm binh khí; nước Anh 53,9%; nước Ý 44,3%; nước Đức 41,4%. Ở Thụy-Si, trên phần của những số tiêu về các thứ thuế bỏ vào việc sắm binh khí.
Nguyên nhân vì sao các nước đua nhau mà sắm binh khí?
... Muốn hiểu những nguyên nhân vì sao các nước đua nhau mà sắm binh khí, thì phải xét sự phát triển của chế độ kinh tế hiện thời. Đem cái luật nhân quả mà để giữa xã hội tư bản và vấn đề binh bị, thì có lẽ không đúng, bởi vì binh khí nhiều và tinh xảo là chỉ độ trong khoảng 30 năm trở lại đây mà thôi, còn tư bản chủ nghĩa, cho đến đê quốc chủ nghĩa cũng có đã lâu đời rồi. Trong khoảng đầu kỷ nguyên đê quốc, có nhiều nước thiết yếu uen, các dân tộc tư bản đến xâm chiếm mỗi cách rất dễ dàng, chỉ dùng đến vài ba mươi năm mỗi một giới máu nữa, cho nên không cần phải có cho nhiều binh khí. Đến khi các nước về phía Bắc ở Pa-lê-xin và Á-châu bị chia rẽ hết rồi, những nước tư bản nào không chiếm được thuộc địa, hay bị hủy, v... mới lo sắm binh khí để đương đầu với những nước tư bản được (tức là hơn kia). Các nước tư bản này cũng lo sắm binh khí để đương có bảo hộ quyền lợi của mình... Thời kỳ chiến tranh thuộc địa qua rồi, đến thời kỳ chiến tranh giữa các nước đê quốc với nhau.
Binh bị với cuộc kinh tế không hoàng
... Đành rằng binh bị già rất đắt, nhưng đương tưởng rằng nó là một cái nguyên nhân gây ra cuộc kinh tế không hoàng. Cuộc kinh tế không hoàng ngày nay cũng như các cuộc không hoàng trước kia, là do sự sinh sản quá độ gây ra. Binh bị, bởi khoản, sự chiến tranh đi lang qua làm cho cuộc không hoàng thêm dữ dội mà thôi.

LOẠI MUỐI CÓ PHẢI LÀ VÔ-ÍCH ĐÀU?

Xưa nay, trăm người một miệng đều cho loại muối là vô-ích chẳng những vô-ích mà lại còn có hại nữa, cho nên không thể giữ được thì thôi, bằng có nhíp giữ được thì không ai gớm tay.
Nhưng nó có phải tuyệt-đối vô-ích đâu.
Bác sĩ Baer, người Mỹ, trong trận chiến-tranh, nghiên được rằng những vết thương nào mà có trùng muối (larves de mouches) vào ở trong thì mau kéo dài hơn mau lành, vì trùng ấy ăn những lớp thịt « chết » (thứ) mà chưa những lớp thịt « sống » không hư thối.
Ở Huế, viện nghiên cứu sau họ mới biết nhiều muối để lấy trùng mà chữa những vết thương, đã cứu cho một người lính ở xa xa còn ra loại muối hay ăn thì sống nữa!

ANNAM LỊCH SỰ

HÃY NÊN HÚT THUỐC LÁ

JOB

Trong mấy tháng sau đây, cuộc thế giới không thấy thêm trầm trọng. Cái một miền nước Anh, vì những cơ quan thời mà cơ hội đã được chốt lại. Nhưng xét chung thì phải nhận là chế độ tư bản muốn trở lại cái trình độ của nó hồi thế kỷ trước, như « Kinh tế học viện Mạc-tu-khoa » đã nói. Lấy số 100 mà chỉ số sinh sản hồi năm 1913, thì năm 1931 sức sinh sản của Pháp 93, của Anh 83, của Đức 63, của Ba-lan 46. Lấy trình độ sức sinh sản thế giới về các ngành công nghiệp nặng trong khoảng 3 tháng đầu năm 1932 này mà so với khoảng 3 tháng đầu năm trước trên chiến tranh thì được bán sau này :

	Đức	Pháp	Anh	Đông
Mỹ	1900	1898	1903	1913
Anh	1900	1860	1897	1872
Đức	1899	1891	1895	1889

Những tư liệu kéo dài trước các công việc kiến trúc kỹ ở Huế-kỳ trong khoảng 4 tháng đầu năm nay tính là 408 triệu đô-la ; 4 tháng đầu năm 1931, 1.476 triệu đô-la ; 4 tháng đầu năm 1929, 2.482 triệu. Xem thế thì so với năm 1931 - năm đã bị khủng hoảng rồi - sụt xuống, chỉ còn có 27%. Ở Đức cũng có khoảng 1/3 năm 1929, 7000 triệu ; năm 1931, 4000 triệu ; năm nay chỉ 2000 triệu... Về công nghiệp nặng, chỉ xem sức sinh sản sẽ theo bản sau này thì đã chán rõ tình thế khó khăn là gì dường nào :

	Mỹ	Pháp	Đức	Anh
1929 (Janv.-Mai)	18,5	4,5	5,4	2,9
1931 (Janv.-Mai)	9,6	3,8	2,8	1,7
1932 (Janv.-Mai)	4,6	2,3	1,7	1,6

Vấn đề tài chính đều cho có hiệu quả cũng không phải là phương pháp bỏ cầu cuộc khủng hoảng. Cuộc kinh tế khủng hoảng là do sự sinh sản quá độ, hay là nói một cách khác : vì bên «cung» quá nhiều gây ra, thì cái có một cách bỏ cầu là làm cho bên «cầu» tăng lên. Việc tài chính, việc trả bởi khoản v. v. chỉ là báo hộ những nhà ngân hàng, những ngân sách mà thôi, chứ không bỏ cầu được cuộc khủng hoảng đâu !

Người ta cho rằng giảm binh bị là làm tăng sức mua của quần chúng. Một điều lầm to. Ta thấy rõ như có thể giảm binh bị được. Các số học hiện đang về việc « quốc phòng » sẽ đem dâng về học chính, về sinh, v. v. Hay là các thuế mà sẽ giảm bớt. Trong hai case ấy, sự « mua » chỉ đổi khác chứ không tăng thêm lên được chút nào. Các ngành công nghệ làm những vật dễ tiêu phí thì có đó đó, nhưng tình hình các ngành công nghiệp nặng thì không khỏi trầm trọng thêm... Vậy phải nghĩ trong nỗi rằng vấn đề tài chính không bỏ cầu được cuộc khủng hoảng.

Cái lầm to của các nhà hòa bình... Các nước tư bản vì sự « cần thiết » mà phải dùng đến binh bị mà chiến tranh hoặc bảo hộ những thị trường đã chiếm được rồi, và dành những nguyên liệu. Cho nên thái độ đến tưởng rằng vì « ý muốn kỹ thuật » hoặc vì « tình hình kinh tế » mà sinh ra binh bị. Không, binh bị là một điều cần thiết trong sự kết cấu của xã hội kỹ nghệ. Xã hội tư bản. Nói như các nhà hòa bình : binh bị là vớ lếch

ma lại giá, đất v. v. thật không có gì buồn cười bằng. Họ quên mất đi một điều :

Những điều tự miệng các nhà hòa bình nói ra toàn không kể gì đến những sự dâng đình trong các hiệp ước của xã hội ngày nay. Nói binh bị giá đắt, thật là vô nghĩa, phải sửa lại mà nói : cách tổ chức của xã hội tư bản giá đắt, thì ngại được hơn.

... Từ nay trở đi nên nhớ lấy những sự thật làm thường kể trên. Lại nên biết rằng vấn đề tài chính đều có thành hiệu cũng chưa chắc gì là không có chiến tranh, bởi vì đối với các nước tư bản, quan hệ nhất là sức mạnh tương đối (force relative) chứ không phải sức mạnh tuyệt đối (force absolue). Tại Hội nghị Tái bình ở Genève, nước nào cũng tranh giành cái lợi trong đời mà đầy đủ ấy. Biết một chỗ đó cũng đủ thấy cái Hội nghị Tái bình kia ra thế nào. Hãy nhắc lại câu của ông Jaures : « Chế độ tư bản đem sự chiến tranh trong lòng nó, cũng như chim mồi cái sét » (Le capitalisme porte dans son sein la guerre, comme le nuage la foudre). Mà có nhiều chứng cứ rằng trên thế giới chiến tranh đã gần đến nơi : từ 1er JUILLET 1931 đến 1er MAI 1932, 76 nước tăng thuế thương chính ; 34 nước gọi lính, hạn chế hoặc cấm nhập cảng... Mà Hội Vạn-Quốc kia có làm cho họ thay đổi thái độ được chút nào đâu...

N. djch

MỸ VỚI CHỦ-NHĨA « MÔN-LA »

Silmon, quốc vụ khanh, và Hoover, thống đốc Hoa-kỳ, có dịp nhiều bài diễn văn nói về hiệp định Kellogg Briand. Cả hai người đều cho rằng các nước đã ký hiệp định ấy, chẳng những « làm an » chiến tranh, mà còn phải tham gia ý kiến với nhau, phải giúp đỡ lẫn nhau, mỗi khi có một việc bất lợi gì...
 Từ sau trận chiến tranh, Mỹ có ý trở lại chính sách « Môn-la » (Monroe) - không can dự đến việc nước ngoài mà cũng không cho nước ngoài can dự đến việc của mình - nhưng nay có ý kiến hai yếu nhân Mỹ trên thì ra Mỹ lại xa lìa chủ nghĩa ấy.
 Vì sao lại có sự trái ngược nhau như vậy ? Vì sao Silmon và Hoover lại đổi thái độ như vậy ? Chẳng có gì khó hiểu hết ! Hiện bây giờ Mỹ rất ngại cho các hình thức của Nhật ở Viễn-đông, và biết trước rằng sau này làm sao cũng có ngày Mỹ cần phải dựa vào một đối nước ở Âu-châu mà đối phó với Nhật.

N

Dàn thất - nghiệp ở Chili đi tìm vàng dưới đáy sông

Chính phủ Chili thì-bành một phương-pháp bỏ cầu nạn thất-nghiệp rất đặc biệt.
 Hiện nay chính-phủ ấy dùng 100 nghìn thợ thất nghiệp để lật vàng trong cát ở dưới đáy những sông ở trên núi Andes chảy xuống. Những thợ ấy được chính-phủ nuôi ăn, được xem chấp bóng không tiền, lại còn mỗi người lãnh mỗi ngày 4 « peniques » tiền công.
 Người ta nói Tổng-thống Davilla cho dùng phương-pháp ấy để bỏ cầu nạn thất-nghiệp mà lại còn có thể mong làm cho nhiều thêm số dự bị của kho-bạc nữa.

N

VIỆC TRONG NƯỚC

Vua Bảo đại thăm trường Chal gneau, trường con nit người Pháp và nhà trường lớn
 Sau khi thăm trường Đông-khánh và trường Quốc học, vua Bảo đại cùng quan Knâm sự Castel, quan Cảnh văn phòng Haelewya, liên, lý, thăm trường Cha gneau và trường dạy con nit người Pháp. Thăm xong hai trường, có tới thăm nhà thương lớn ; tới đây có đi vào các phòng bệnh.

B. A.

THỪA-THIỆN

Một điều nên chú ý trong trường học thôn quê
 Trước kia những trường học ở các làng tiền lương mấy giáo sư do làng cấp. Lại cái thói lâu đời của mấy bác làng, góp tiền mà không phải cho thầy giáo, như kỳ hạn đã định, hoặc có bác lại sai bậy đến khi thầy giáo hỏi thì dơ bộ lý ra.
 Vì cái tệ ấy nên tiền thầy ở các trường làng, nhà nước cũng thu về mà phát cho các thầy cho khỏi sự lòi thối trên.
 Nay nghe nhà nước lại định lương thầy giáo các trường làng do làng cấp như trước. Vậy mong sắp đặt thể nào cho cái tệ lòi thối như ngày trước khỏi sinh ra thì thầy giáo mới khỏi chịu thiệt thòi vậy.

Thầy giáo lai cáo

NGHỆ-AN

Có phải của riêng đâu, mà đánh người tàn tệ như thế ?
 Làng Dương-Phổ, tổng Nam-kim, huyện Nam-dân, có cái đập Cầu dưới, trước kia đồng dân đắp lên giữ nước trong lúc cấy cấy. Trong làng có tên C. P. xưa nay cứ chiếm độc quyền cái đập ấy để đem cá, trong dân có ai làm được mớ tôm tép thì y đánh mắng người ta ; lại đến kỳ mùa lại tui y đập đập lại giữ nước để nuôi cá. tháng này qua tháng nọ làm cho hoa lợi của mấy nhà ở phía trên đập chịu nạn nước ngập hư hại rất nhiều.
 Ngày mùng tám tháng 8 vừa rồi, có tên Luyện-Trường, người làng Đông viên, nhân khi nước lụt, vào vó tới cái C. P. cùng người nhà ra đánh đập tên ấy một trận là toi ! Người có sức yếu không thể địch được, tên kia đành chịu nằm queo cho họ tự do đi đấm đá. Sau có người báo tin cho mẹ tên ấy, bà vội vàng chạy xuống thăm con, ruột ai đứt ruột, bà van dãi kêu trời một hồi, rồi kết quả bà già sáu bảy mươi tuổi, đầu bạc lơ phơ già nua ốm yếu, cũng phải chịu một trận như con bà vậy.
 Chìm trôi cá nước, ai có sức thì làm, chứ sao lại bao chiếm như thế ?
 (Xem qua trang 3 cột 4)

N

Một trường mới mở ở Đô-Thành Huế

tại số nhà 106 Quai de Forçant.
 (Bờ sông Phú - Cam)
THIÊN-NAM HỌC-HIỆU
 RA ĐỒ I!!!
 Trường tư-thực có phép nhà nước. Dạy cả các lớp từ Enfantin lên đến Supérieur và Perfectionnement. Lại có chế độ ký-túc (Pensionnat) nhận các lưu học sinh. Các thầy dạy toàn các tay đã từng trải trong giáo - giới, có đủ các văn - bằng : Cao - đẳng, Tú - tài, Sư phạm

Việc Thế-giới

THỜI CUỘC VIÊN-ĐÔNG

Chính sách của Tôn khoan
 Thượng-hải, 27 Sept. - Tôn - khoan trong những lời tuyên bố với báo giới vẫn giữ chính sách bài Nhật, đặng tuyệt việc giao thiệp với Nhật, trừ phi chính phủ Mãn-châu quốc và giao thiệp lại với Nga.
 Thượng-hải, 28 sept. (H. đ.) - Một có thêm nhiều cuộc xung đột rất quan trọng ở Mãn-châu. 9600 quân nghĩa dũng Trung Hoa chiếm cứ thành phố Faku (35 dặm (milles) về phía bắc Phụng-thiên), sau một cuộc xung đột rất dữ dội. Trong cuộc xung đột này, có 100 người Nhật bị thiệt mạng.
 Quân nghĩa dũng Trung-hoa lại hoạt động ở miền Chung Tau và ở ga Tô từ cấp nhĩ.
 Quân Trung-hoa phá đường xe lửa ở phía Đông Tô từ cấp nhĩ. Quân lính Mãn châu quốc giữ gác đường xe lửa Manchall Hacha nổi lên phản đối Mãn châu quốc và dựa giải bất cả những người Nhật ở đây.
 Tô từ cấp nhĩ, 28 Sept. (H. đ.) - Sớm hôm qua lính gác đường xe lửa Manchall Hallar khởi nghị. Việc lính sự Nhật có xa thêm 100 viên binh Nhật Các đường giao thông bị cắt đứt. Không rõ số phận những người ngoại quốc ở trong miền ấy ra thế nào.
 Bộ chiến tranh Đông kinh công bố một báo diễn văn nói rằng quân Nhật ở Chung-Jang-Chan gần Cai làm, bị thiếu khí giới thuốc đạn và lương thực, vậy các bộ quân nghĩa dũng Trung Hoa lấy học nữa. Đã phải 22 chiếc máy bay lớn đến giải vậy.

Người Nhật dọa chiếm Bắc kinh và Thiên Tân, và đánh vào

Thượng-hải
 Đông-kinh, 18 Sept. (H. đ.) - Araki, tổng trưởng chiến tranh Nhật, tuyên bố với báo giới rằng : nếu Trung - học - Lương từ giờ thì đại ác cảm với Nhật, thì Nhật sẽ chiếm phủ Bắc kinh và Thiên - Tân, lại nếu Trung Hoa còn cương đầu cứng cổ thì Nhật sẽ diễu lại ở Thượng hải những tàn tích để đưa trước kia.
 Nhật không thừa nhận việc Q. T. L. M. can thiệp, nếu Q. T. L. M. không thừa nhận Mãn châu quốc.
 Thái độ Nhật ở Q. T. L. M.
 Đông kinh, 28 Sept. (H. đ.) Chính phủ Nhật chắc sẽ báo một nghị an của Q. T. L. M. đồng có lập Mãn châu quốc thành một nước độc lập, và sẽ không công Trung Hoa trực tiếp điều đình, nếu như Trung Hoa không thừa nhận sự độc lập của Mãn châu quốc.

Tình hình Mãn châu thêm nghiêm trọng

Cấp nhĩ tân, 29 Sept. (H. đ.) - Các miền báo Mãn châu đều rối loạn. Người Trung Hoa chiếm nhiều chỗ ở về phía tây đường xe lửa. Người Nhật, ngoài toàn máy bay thả bom, đã đưa thêm binh đến một trận mới. Nhưng một đội quân Trung Hoa độ chừng 150.000 người, dưới quyền chỉ huy của Trương học Lương vào tấn công. Theo dự luận người Trung Hoa thì người Nhật ở Mãn châu xem ra khốn lắm.
 Đông kinh, 29 Sept. (H. đ.) Có tin của chính phủ nhận có cuộc khởi nghị của lính gác đường xe lửa Manchall (Mãn châu lý) Hallar, và có nhiều người Nhật phải trốn sang đất Nga.
 Viên tướng Sup jng Wen cầm đầu cuộc khởi nghị này, và chiếm được chỗ biên giới Manchall, Hallar, Dalaior và Puliato.
 Quân lính của chính phủ Mãn châu quốc ở trong các thành phố ấy hoặc hướng ứng cuộc khởi nghị kia, hoặc bị lợi hại giới. Còn là có của chính phủ Mãn châu quốc thì bị triệt lìa.
 Quân của viên Nhật bán đê kéo đến Tô từ cấp nhĩ.
 (Xem qua trang 4 cột 3)

Phú-xuân Học-hiệu

84 - Đường Gia-hội - 94 HUẾ
 NGÀY TỰU TRƯỞNG :
 15 Septembre 1932
 Ca để cho lớp học tự lập năm đến kỳ nghỉ, do Coeur de Perfectionnement để cho những trẻ em làng tự-học.
 Trong năm 1932 :
 - C. E. Diocretaires 417, 424 7
 - C. E. Primaires 41 40, 42 30

HÀN-VIỆT TỰ-ĐIỂN

Chứng lời xin có lời bổ-cáo cũng là con biết rằng Hàn-Việt Tự-Điển bán theo giá đặc-biệt đầu đầu tháng Decembre 1932 là hết hạn. Từ Decembre trở đi sẽ bán theo giá 7500 một bộ. Muốn hưởng giá 5550 thì phải mua ngay từ bây giờ.
 Chứng lời xin thưa các ngài có để Decembre các ngài gửi trả đã tiền thì chứng lời sẽ tính giá sách là 5550 từ tháng Decembre trở đi chứng lời phải tính nhất-luật là 7500. Đã các ngài có để, nhưng quá hạn chứng lời không thể chữa giá đặc-biệt được.
 Quan-hải - Huế

NÓI THẬT!

Muốn ăn nhiều và chóng tiêu thì dùng thuốc Bạch-trạng của Hải-ngọc Đường.
CÁC NHÀ BUÔN CẦN CÓ
 Thương-mại kế-toán chỉ-nam
 (Cách làm sổ sách nhà buôn, hội buôn, kỹ nghệ, nhà làm ruộng, báo, chỉ v. v.)
 Thương-mại Kế-toán Cai-Nam là MỘT-CUỐN SÁCH RẤT CẦN, do ông Lê-vũ-Thái lập nghiệp trường Cao-đẳng Thương-mại, tham-tá Học-tiểu công-ty vận ra bằng chữ QUỐC-NGŨ rất công phu, dễ chỉ dẫn một cách rõ ràng, dễ hiểu về các sổ sách nhà buôn nghiệp phát dụng như : CÔNG-VIỆC GIỮ SỔ, CÁCH GHI CHẾP VÀO SỔ, CÔNG-VIỆC TRỰC SỔ CUỐI NĂM, CÁCH LÍNH LỎ LẠI VÀ CÁCH THỰC-HÀNH THEO PHƯƠNG-PHÁP GIÁN-TIỆT. Lối Quốc-ngữ viết chữ, Cách lấy đơn mua v. v. đã nhà buôn, hội buôn, nhà chế tạo, kỹ-nghệ, làm ruộng, các nhà làm báo, chỉ, đều dùng hợp cả...
 Trong sách lại có thêm nhiều mẹo vặt có ích như : CÁCH VIẾT CHỮ TỰ TRONG VIỆC THƯƠNG-MẠI (bản L. v. làm văn tự giao-dịch v. v.) CÁCH GIAO-THIỆP VỚI NHÀ BÁN-NHÀ MUA-BUỒN-ĐIỂN, CÁC NHÀ CHUYÊN-MÔN VĂN-TÀI, CÁCH HỌC TÍNH NHANH MÁY RÒNG, HỌC VIẾT QUỐC-NGŨ NHANH (VIẾT TẮT LỜI MỜI) VÀ TẬP ĐANH MẬT CHỮ (CÓ IN CÁ-NHÂN-ĐỒ, CÁC CHỮ CÓ MẬT CHỮ ĐỂ NGƯỜI KHÁC KHÔNG CÓ MẬT TẬP ĐANG CÙNG ĐƯỢC)
 Đây là quyển sách Kế-toán đầy đủ và rất hợp thời, các thời đại cạnh tranh kinh tế lại có thể cần đến. Sách này đáng từ 10-15-20 đồng có. Gửi ngay về, địa chỉ như sau :
 Địa chỉ : 101 Đông Kinh, Huế.
 Địa chỉ : 101 Đông Kinh, Huế.
 Địa chỉ : 101 Đông Kinh, Huế.

TRƯỜNG GIA-LONG

Có chân trong hội đồng Tự-Yên Học - Chính, do M. Gilbert Baillet lập nên và quản đốc đã ba năm nay, là một trường tư nhân ở Huế. Có đủ các lớp từ Đông-kinh đến lớp Tú-tài, Học lại trường học học theo chế độ cũ. Có nhà cho lưu-học-sinh ở.
KẾT-QUẢ HỌC :
 Từ năm 1920 đến năm 1932 : đã được 211 học sinh ở bằng Sơ-học-pháp Việt.
 Từ năm 1920 đến năm 1932 : có 15 học-sinh đã thi vào học trường Cao-Đẳng ở Công-Chính Mỹ-Thuyết, chiếm nửa số thí sinh trúng tuyển ; 30 học sinh đã thi vào trường Trung học Bắc-Hộ ; 30 học sinh vào trường Nam-Sư-Phạm và 15 học sinh vào trường Nữ-Sư-Phạm.
 Từ năm 1931 đến năm 1932 : 6 học sinh đã bằng Cao-Đẳng-Tư-học Pháp-Việt và 45 học sinh đã bằng Sơ-Học-Tư-học.
 Xem như thế thì cái giá trị về khoa sư-phạm của trường GIA-LONG không cần bàn ; về sự tinh khiết và cách tổ chức lại của học sinh, thầy giáo, nhân viên trường.
 Các lớp học : 1er Septembre 1932
 Các lớp thành chung từ 10-11-12 Sept. 1932.
 Muốn biết thì xin viết thư hỏi trường GIA-LONG sẽ gửi quyển điều lệ có tranh ảnh.

AI ĐỒNG KHÔNG KHƠI ? THUỐC LY - NĂM-SAO

Thuốc này của YSCIOONINE chủ nhà thuốc NGŨ-TINH DƯỢC-PHÒNG chế, chuyên trị : bệnh tiểu-ty, đại-tiểu đi về, hoặc đi ra trắng, đỏ, đen, hồi thời khó chịu, chỉ dùng thuốc LY NĂM SAO, một hai viên, nặng lắm chỉ dùng đến 6 viên là khỏi hẳn, mỗi viên 0.30. Nếu đã lâu hoặc dùng lầm chất thuốc có thuốc phải thì sẽ biến chứng sang - tiểu-ty, ngộ-nhi-ty, thì rất khó trị, (người nghèo không làm được thuốc, bán hiện tiền không làm được) Bệnh này thường mắc vào khoảng cuối hạ sang thu, xin hỏi lại Tổng-Đại-Thầy nhà thuốc LY NĂM SAO ở số 44 SING-HUY 44, Marchal Foch, 44, VINH XE
 Nhấp các tỉnh cần nhiều đơn - lậ

TRUNG-TU-YẾT-BẠCH-TU-TRUNG

sản XƠ MÍT (TENIA)
 rất thần hiệu đã có làm theo đơn này. Ai đang không hay có viết thư hỏi, chúng tôi xin trả lời ngay. Ai cần mua phải dùng 3 hộp. Mỗi hộp 30. Chúng tôi lại có bán thuốc trị đờ đờ chứng đau răng, giá trị đến đáng kinh ngạc mỗi gói 15. - Thuốc chống loét tinh chất do bản đã dùng có ở sách đáng rõ ràng - theo tin mandat có gửi sau ;
 M. Nguyễn-trung-Thâm
 Quảng-xá - Đông-hới

Cây có tốt thì quả mới tươi

Đàn bà cũng vậy, có thai thì nào cũng phải dùng thuốc

Chiên-kim-an-thai

HIỆU THAM-THIỆN-ĐƯỜNG

không những đẻ con béo tốt mà lại khỏi chứng mẹ ghè con sài. . .

mỗi hộp 1500

Thuốc hoàn toàn trước kia dùng trong lon, bây giờ vào chai cả, khỏi phải sợ hư, mốc.

CÔNG KHÓ BÔN NĂM

Hiệu bảo-chế Tây của người Nam ta là ông Phạm - Doãn - Diêm ở Đà-nẵng, bốn năm nay chuyên cần nghiên cứu, chế-tạo theo cách Tây các môn thuốc cần thiết cho người Nam mình. Hiện đã ra được hơn mười môn thuốc, môn nào môn này thí-nghiệm đi lại hết sức kỳ công và có nhiều quan Đốc-tô Tây nổi tiếng ở Việt-Nam đã nhận là có công-hiệu hoàn toàn, sẽ giúp ích cho đồng bào ta nhiều lắm.

Nay mới phát hành 5 môn :

- 1 - Thuốc hoàn trị ho ;
- 2 - Thuốc nóng lạnh trẻ con ;
- 3 - Thuốc sản trẻ con ;
- 4 - Thuốc đau bụng trẻ con ;
- 5 - Thuốc giải huyết độc (vừa lọc máu vừa thuốc đỏ).

Mua buôn, làm đại-lộ, gửi thư cho :

M. VIÊN-ĐỆ
 HIỆU KHUYNH - DIỆP
 HUẾ

GIẤY NÓI : 87 GIẤY THIỆP TÂY : VIENDE - HUẾ

